

### ОПТИМІЗАЦІЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

У статті виділено сучасні проблеми юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю. Встановлено, що вирішення цих проблем сприятиме оптимізації юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю.

**Ключові слова:** оптимізація, юридична відповідальність, суддя, законодавство про працю, трудова діяльність.

В статье выделены современные проблемы юридической ответственности судей за нарушение законодательства о труде. Установлено, что решение этих проблем будет способствовать оптимизации юридической ответственности судей за нарушение законодательства о труде.

**Ключевые слова:** оптимизация, юридическая ответственность, судья, законодательство о труде, трудовая деятельность.

In the article highlighted the current problems of the legal liability of judges for violations of labor legislation. Found that solving these problems will help to optimize the legal responsibility of judges for violations of labor legislation.

**Key words:** optimization, legal liability, the judge, labor legislation, employment.

**Вступ.** Сучасне трудове законодавство України не є конструктивним щодо осіб, наділених повноваженнями здійснювати правосуддя та виконувати свої обов'язки на професійній основі. Цей момент можна пояснити тим, що переважна більшість актів трудового законодавства були ухваленими ще за радянських часів, тож були розрахованими на регулювання суспільних відносин, які до сьогодні серйозно еволюціонували. За таких умов особливої актуальності набуває дослідження проблем окремих інститутів трудового права.

**Постановка завдання.** Юридична відповідальність суддів за порушення законодавства про працю судді є особливим інститутом, адже її регулювання здійснюється не Кодексом законів про працю України та не Законом України «Про державну службу», а спеціальним законом, який визначає статус судді, – Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Не так багато пройшло часу з моменту його прийняття, при чому параметри відповідальності суддів за порушення законодавства про працю представників суддівського корпусу зазнали змін, але вже є зрозумілим, що низка законодавчих приписів вимагають коригування і надалі. Ця проблематика актуалізується також з огляду на те, що виходячи із хронологічних міркувань на даний момент, у правовій доктрині відсутні комплексні дослідження проблем юридичної відповідальності суддів за новим Законом.

Також варто враховувати, що на сьогодні науковцями фактично так і не було звернено увагу на питання юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю, а отже при аналізі її проблематики варто знову ж відштовхуватись від передусім проблем дисциплінарної та матеріальної відповідальності суддів, як складових юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю. У тому числі й від того, наскільки у державі будуть створені умови для притягнення суддів за порушення законодавства про працю залежить ефективність судової системи загалом.

Отже, актуальність даної теми є безпосередньо пов'язаною з неналежною якістю правосуддя, суспільним незадоволенням поточним станом правового регулювання діяльності суддівського апарату та прорахунками законодавця у процесі проведення попередніх судово-правових реформ, та поточної, яка відбувається у наші дні.

**Метою** статті є розгляд сучасних проблем юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю, а також вирішення цих проблем, що сприятиме оптимізації юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю.

**Результати дослідження.** Проблеми юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю у комплексі на сьогодні не досліджувались, і спеціальні монографічні роботи даному питанню не присвячувались. Проблематика відповідальності суддів історично перебувала у колі зору вітчизняних дослідників. Фактично до аналізу наявних прогалин та недоліків законодавчого регулювання та методів їх подолання у тій чи іншій мірі звертались практично усі дослідники відповідальності суддів, проте проблеми юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю все ж до сьогодні залишались поза їх увагою. Коло науковців, які у тій чи іншій мірі у своїй науковій практиці здійснювали дослідження проблем юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю є невеликим і до нього ми віднесемо таких дослідників: Л.Є. Виноградова, О.П. Євсєєв, О.С. Захарова, В.П. Кохан, Р.О. Куйбіда, О.Д. Новак, О.М. Овчаренко, О.О. Присяжнюк та інших. Разом з тим, жоден із зазначених науковців не розглядав це питання комплексно, що у свою чергу вказує на необхідність проведення ґрунтовного вивчення та аналізу.

Ефективний аналіз проблем юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю та пошук шляхів їх вирішення потребує вдалої класифікації. Класифікація проблем, як і будь-яка інша диференціація, є умовною у значній мірі. Керуючись критерієм сукупності переважаючих рис, видається за необхідне виділення двох видів проблем: теоретичних та практичних. У даному випадку, теоретичними є проблеми концептуального характеру, тобто визначення та законодавче закріплення понять, керівних для інституту категорій і т.і. Практичні проблеми є недоліками процедурного змісту, тобто становлять собою прогалини у законодавстві, недосконалість організації провадження щодо суддів, проблеми законодавчого закріплення підстав для відповідальності суддів, недоліки рішень у справах щодо притягнення суддів до відповідальності тощо. Тобто, розгляд проблем юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю та пропозицій щодо їх вирішення варто розглядати у двох площинах, при чому аналіз теоретичних проблем уже був фактично нами здійснений у цій роботі.

Отже, проаналізувавши наявні у правовій доктрині проблеми, нами виділено не вирішені на сьогодні питання та внесено пропозиції щодо їх вирішення:

1. Існування на практиці недосконалості у розмежуванні питань етики та дисциплінарної відповідальності. При застосуванні санкцій за етичні порушення є можливим звернення до норм законодавства про судоустрій і статус суддів. Деякі законодавчі формулювання, такі як «недобросовісна поведінка судді», за своєю сутністю можуть охоплювати широкий спектр проступків як дисциплінарного, так і етичного характеру. Тому, хоч з однієї сторони у вітчизняній науці і присутнє розмежування питань етики та дисциплінарної відповідальності, проте воно потребує удосконалення.

2. Проблема «марності» обов'язку судді декларувати своє майнове становище й доходи – полягає у тому, що з огляду на те, що обов'язок судді декларувати своє майнове становище й доходи не завжди є ефективним, судді, які залишають у тіні свій реальний стан справ, не завжди несуть за це юридичну відповідальність.

3. Проблема закритості інформації про юридичну відповідальність суддів за порушення законодавства про працю для пересічних громадян полягає у тому, що попри законодавчо обумовлений обов'язок оприлюднення інформації щодо застосування до суддів відповідальності за порушення законодавства про працю на офіційному веб-сайті Вищої ради правосуддя та на веб-сайті суду, в якому працює суддя, на практиці не реалізовується. Вища рада правосуддя та її Інтернет-ресурс все ще не створені, а на офіційному ресурсі Вищої ради юстиції подібної інформації мінімум.

Разом з тим, у процесі дослідження юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю, нами виділені проблеми, на які вітчизняні вчені переважно не звертають увагу. До таких проблем нами віднесено:

1. Комплекс проблем наукового та концептуального характеру. Як на науковому, так і законодавчому рівні відсутнє визначення фундаментальних понять «юридична відповідальність суддів», «юридична відповідальність суддів за порушення законодавства про працю», «порушення суддею законодавства про працю, відсутнє закріплення складу законодавчих проступків у сфері порушення суддями законодавства про працю тощо. На сьогодні, існування відповідальності суддів за порушення законодавства про працю ігнорується переважною більшістю вчених та не

є предметом комплексних досліджень. Зрозуміло, що за умов відсутності теоретичної основи, законодавче регулювання постійно характеризуватиметься недоліками та прогалинами.

2. Проблема матеріальної відповідальності суддів. Досліджуючи поняття, сутність та ознаки юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю, ми звернули увагу на те, що у правовій теорії нашої держави відсутнє врегулювання питання матеріальної відповідальності, яку повинен нести суддя за вчинення злочину, дисциплінарного проступку, порушення присяги судді тощо. Відповідальність за порушення закону конкретних суддів здійснюється державою, оскільки вона є гарантом відшкодування шкоди, а судді виконують свої функції не у власних інтересах, а від імені держави.

3. Проблема діяльності Вищої ради правосуддя. Закріплення у правових нормах механізмів, пов'язаних з діяльністю органів, склад яких лише буде сформованим у майбутньому, є некоректним.

Вирішення даної проблеми є швидше ретроспективним. Пропозиція полягає у тому, щоб на майбутнє законодавець відмовився від практики законодавчого закріплення органів та прийняття норм з посиланнями на вигадані закони.

4. Відсутність чіткого розмежування підстав для застосування стягнень у виді попередження, догани, суворої догани, подання про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя, подання про переведення судді до суду нижчого рівня.

**Висновки.** Отже, у процесі дослідження проблем юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю та пропозицій щодо їх вирішення нами встановлено, що сьогодні законодавче регулювання даного питання перебуває на етапі свого стрімкого розвитку. Дослідження продемонструвало, що останні роки характеризуються якісною еволюцією законодавства про судоустрій і статус суддів з метою його приведення у відповідність до європейських норм та стандартів. Некоректним було б ствердження того, що усі проблеми подолано, а законодавцем знайдено ідеальний алгоритм регламентації юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю. Доцільніше сказати, що ускладнення та деталізація процедури спричинили появу нових проблем, які потребують негайного вирішення у тій же мірі. Проте, чинне законодавство є на порядок якіснішим, а законодавець значно ретельніше підходить до врегулювання кожного з питань.

Щодо наявних проблем, недостатня увага з боку дослідників до даного питання на сьогодні становить набагато серйознішу загрозу, ніж існування окремих неточностей у закріпленні правових норм. Попри те, що цей вид відповідальності все частіше аналізується вченими галузі трудового права, віднесення цього інституту до суддівської діяльності все ще залишається прогалиною правової доктрини нашої держави. У свою чергу законодавець також не звертає увагу на відсутність у теорії багатьох фундаментальних понять та категорій. Тому, проблеми юридичної відповідальності суддів за порушення законодавства про працю мають комплексний характер і потребують такого ж вирішення. Активна діяльність науковців та аналіз її надбань законодавцем у сукупності є пріоритетним шляхом вирішення усіх наявних на сьогодні проблем.